

DANIËL ISAAC CROON : VAN “DESERTEUR” TOT DRAGER VAN DE MILITAIRE WILLEMS-ORDE

Rinus Suijkerbuijk

In de boeken van Philippens over Houthems Verleden en Echo's uit Houthems Verleden wordt over de jongste van de 5 kinderen van Jan Adam Croon en Christine Gertrude Lejeune vermeld:

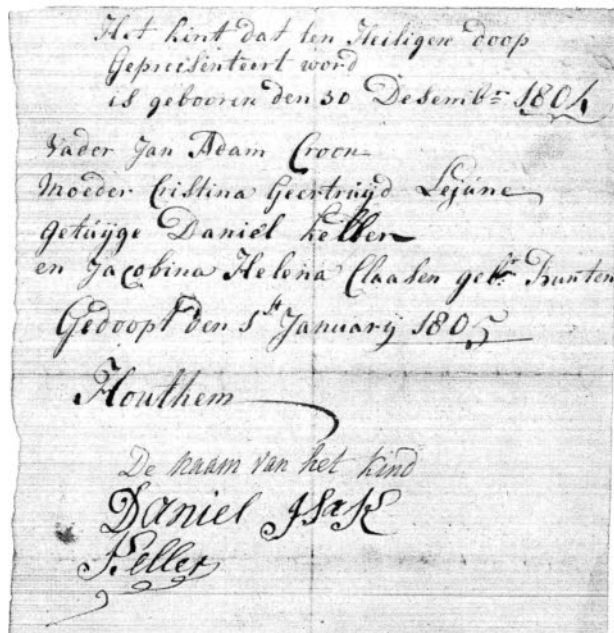
* 30.12.1804 - 1861? vertrok naar Soerabaja, respectievelijk

* 30.12.1803 - 1861 NN vertrok naar Soerabaja

En die [niet-]vermeldingen roepen vragen op, niet alleen naar de juiste geboortedatum en de overlijdensgegevens, maar om welke persoon gaat het hier eigenlijk? Waarom wordt deze telg uit de invloedrijke protestantse familie Croon niet in Houthems Verleden genoemd? Heeft hij/zij nakomelingen nage-laten? Wat is er van hem/haar geworden?

Daniël Isaac Croon

Op de 9^e Nivôse van het jaar 13 van de Franse Republiek (omgerekend 30 december 1804) wordt een nieuwe **Franse staatsburger** geboren te Sint Gerlach in de commune Houthem, een zoon van werkmans Jean Adam Croon, 49 jaar, en Christine Gertrude Lejeune: bij aangifte en vertoning op de 13^e Nivôse bij maire Jean Schoenmaekers krijgt hij de voornamen Daniël Isaac.

Waar hij gedoopt werd? Niet in Houthem, want zijn ouders waren niet katholiek, maar in de Nederlands Hervormde kerk van Valkenburg:

1 January 1805 een zoon gedoopt, geboren 30 december 1804, en genoemd Daniël Isak Keller; vader Jan Adam Croon, moeder Christina Geertruijd Lejune, wonende te Houthem; getuigen Daniël Keller en Jacobina Helena Claasen geboren Runten (1).

1805
1 January get 30.12.1804
~~30 December~~ en Leun gedoopt in geroond
Daniël Isak Keller vader ~~Croon~~ Jan Adam Croon
moeder Christina Geertruijd Lejune wonende Houthem
getuigen Daniël Keller en Jacobina Helena Claasen get Runten

Bij het overlijden van zijn 47-jarige moeder (dochter van Isaac Lejeune en Christine Janssen) op 7 december 1811 is Daniël Isaac bijna 7 jaar oud. Zijn vader blijft weduwnaar tot hij op 80-jarige leeftijd te Houthem op 16 januari 1837 overlijdt.

Als Houthem in 1815 onder het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden komt krijgt de 10-jarige Daniël Isaac automatisch de **Nederlandse nationaliteit**. Op 18-jarige leeftijd is hij landbouwer van beroep. In april 1823 wordt hij voor de militaire dienst goedgekeurd maar niet in effectieve dienst opgeroepen uit hoofde van zijn nummer: hij wordt dus uitgeloot en krijgt op 31 oktober 1825 een betreffend certificaat uitgereikt (2).

Uit de keuringsaantekeningen blijkt dat hij 1 el 5 palmen 7 duimen en 5 strepen groot is (dus 1 meter 57,5 centimeter) met vol aangezicht, rond voorhoofd, dikke neus, grote mond, ronde kin, bruine ogen, haren en wenkbrauwen. Als zijn geboortedatum noteert men 29.12.1804.

Op 4 oktober 1830 wordt de onafhankelijkheid van de Zuidelijke Nederlanden onder de naam België uitgeroepen. Houthem wordt (van 1830 tot 1839) Belgisch grondgebied en Daniël Isaac Croon heeft daardoor de **Belgische nationaliteit** gekregen.

Als in 1837 de successiememorie in de nalatenschap van vader Jan Adam Croon wordt ingediend blijkt dat zijn beide broers, Jan Albert en Theodoor, door Daniël Isaac Croon, "*opperwagtmeester in hollandsche diensten in garnisoen te Thiel (Gelderland)*" gemachtigd zijn om zijn belangen in deze nalatenschap waar te nemen (3).

Daniel Isaac blijkt (al jaren eerder) als militair in Nederlandse dienst te zijn getreden, en zelfs in 1835 Europa achter zich gelaten te hebben.

Het is slechts gissen naar de redenen waarom Daniël Isaac zich blijkbaar meer tot Nederland dan tot België aangetrokken voelde: was de godsdienstige ("Hervormde") instelling een prikkel, had hij als jongste kind geen bestaanszekerheid in Houthem, was hij geïnfecteerd door de verhalen over zijn militaire voorvaders of zocht hij simpelweg het avontuur?

Militair

Bij Koninklijk Besluit van 25 november 1831 werd een Korps Jagers, behorend tot het Oost-Indische leger opgericht, met als formatieplaats de garnizoensstad Tiel. Aan kolonel Jean Baptiste Cleerens (*Antwerpen 1785 en + Ambon 1850), werd het formeren van dat korps jagers opgedragen onder de naam "Jagers van Cleerens", dat 20 januari 1832 mobiel werd verklaard (4).

Veel Belgen namen na de gebeurtenissen van 1830/31 (afscheiding van België, waarvan ook Houthem deel uitmaakte) vrijwillig dienst bij voornoemd Korps. Zo ook Daniël Isaac Croon, bij aankomst bij het korps lang: 1 ellen 6 palmen 4 duimen en 3 strepen [164,3 centimeter groot]. Hij werd op 9 januari 1832 "voor een onbepaalde tijd, doch tenminste zoolang totdat de onlusten en oorzaake ervan zullen zijn gedempt" geengageerd bij voornoemd Korps. Als (korporaal op 26 juni 1832, fourier op 21 september 1832) opperwachtmeester sinds 1 december 1834, vertrok hij op 1 juli 1835 met het schip "de Wijnhandel" (5) vanuit Hellevoet naar Oost-Indië.

Bij aankomst op 11 juni 1835 te Hellevoetsluis was hij als opperwachtmeester van het Corps Cleerens "overgenomen" om met een contract van zes jaren bij het Regiment Hussaren n° 7 dienst te gaan doen in Oost-Indië.

Op 26 december 1836 wordt hij, bij Besluit van de Gouverneur Generaal, aangesteld tot 2de luitenant bij het Regiment Hussaren N° 7, waarna op 18 september 1843 zijn promotie tot 1^e luitenant volgt.

In 1839 neemt hij deel aan de expeditie van Segerie op Celebes en in 1840 aan een expeditie tegen het Rijk van Tanette (Celebes) waarbij hij zich bijzonder onderscheidde. Zozeer zelfs dat hij daarom, bij benoeming van 24 augustus 1841 nr. 102, door Zijne Majesteit koninklijk werd onderscheiden. Hij wordt begiftigd met de Militaire Willems-Orde 4^e klasse (6) (eenzelfde eer als de laatst benoemde MWO-ridder, bijna-naamgenoot, Marco Kroon in 2010 ten deel viel).

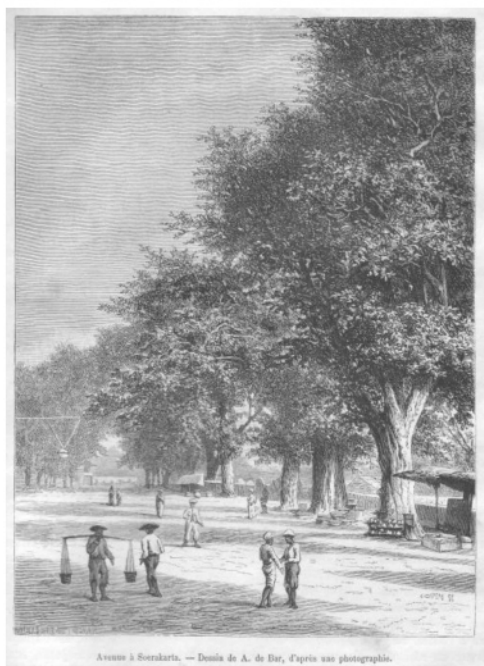
De archieven geven weinig prijs over de activiteiten, verplaatsingen, wederwaardigheden enz. van militairen en burgers in Nederlands Oost-Indië. Het militair stamboek vermeldt nog de bevordering tot Ritmeester op 14 maart 1847, waarna als slot opgetekend staat: Gepensioneerd bij Besluit van den Gouverneur Generaal N° 3 d.d. 1 november 1852 (f. 1140,--).

Burgerlijk

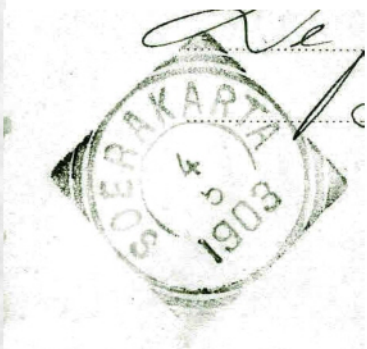
Op 47-jarige leeftijd huwt Daniël Isaac Croon, te Salatiga (7) (N.O.I.) op 31 augustus 1852 (2 maanden voor zijn pensionering) met de 21-jarige Johanna Elisabeth Dezentjé, geboren 8 juli 1831, een van de 7 kinderen uit het 5e officiële huwelijk van Johannes Augustinus Dezentjé (geboren 12 april 1797, overleden 7 november 1839 te Ampel), met Raden Ajoe Tjondro Koesoemo, (geboren ca. 1805 en overleden ca. 1890, vermoedelijk dochter van een van de Soesoehans van Soerakarta in de periode 1805-1835); hun huwelijk was 13 september 1835 te Soerakarta, waarbij de bruid de christelijke doopnamen Sara Helena aannam).

Briefkaart, afgestempeld in Salatiga

Straat in Soerakarta

Stempel uit Soerakarta

Uit het huwelijk Croon-Dezentjé werden in Oost-Ondië geboren:

1. Anna Philippina [Elrustina], geboren Salatiga op 13 september 1853, gedoopt aldaar op 26 november 1853 en overleden te Soerakarta op 30 mei 1925. Zij huwt te Soerakarta op 5 september 1874 met Gijsbertus Senstius (28 mei 1850-22 mei 1905). Uit het huwelijk Senstius-Croon werden 11 kinderen geboren, die als ingenieur, theeplanter, hoogleraar enz. uitzierven. o.a. naar de U.S.A. (8)
2. August Johan, geboren Soerakarta 12 maart 1855 en overleden te Soerakarta op 21 november 1855, slechts 8½ maand oud.
3. Geertruida Johanna, geboren Soerakarta op 17 oktober 1856 en overleden, 5 weken oud, te Soerakarta op 23 november 1856.

4. Mathilde Albertine, geboren te Salatiga op 30 januari 1858 en overleden, 5 weken oud, te Salatiga op 5 maart 1858.

5. Bernard, geboren te Soerakarta op 12 april 1859, huwt te Klaten (N.O.I.) op 2 november 1885 met Marie Eugénie Busscher. Bernard overleed in januari 1938 te Solo, als "oudste [waarschijnlijk bedoeld Europese] mannelijke ingezetene van Solo". Solo is een andere naam voor Surakarta (vergelijk 's-Gravenhage en Den Haag).

Bernard Croon. †

Te Solo is begin dezer maand overleden de heer Bernard Croon, een bekende figuur uit de planterswereld, oud-administrateur van de tabaksonderneming Gawok. Wijlen de heer Croon was de oudste mannelijke ingezetene van Solo.

16.01.1938

Daniël Isaac Croon overleed te Soerabaja (regeringsalmanak jrg. 1861 blz. 88) of te Soerakarta (jrg. 1862 blz. 97) op 3 juni 1860. Door het redres uit 1862 kan aangenomen worden dat Soerakarta de juiste overlijdensplaats is. Van enige relatie tot het honderden kilometers noordoostelijk gelegen Soerabaja is bovendien nergens iets gebleken. De aantekening in 1861 in de regeringsalmanak kan niet anders dan een (niet helemaal onbegrijpelijke) verschrijving zijn. Definitief uitsluitsel zal mogelijk te vinden zijn in familiecorrespondentie, als die nog ergens bestaat.

Genealogische gegevens over families in N.O.I.

Het is moeilijk, als het al mogelijk is, om (genealogische) gegevens uit het voormalige Oost-Indië te traceren. Een Burgerlijke Stand bestond er nauwelijks en kerkelijke Doop-, Trouw- en Begraafboeken ontbreken nagenoeg. De regering gaf jaarlijks (tot omstreeks 1902) een almanak uit waarin mededelingen over geboorten, huwelijken en overlijdens summier werden gemeld, uiteraard slechts voorzover het de Europeanen betrof. Kinderen door blanken bij hun inlandse *njai* (huishoudelijke concubine) verwekt treft men er niet in aan, behoudens hun erkenning bij een (soms voorkomend) later huwelijk.

Overigens werd het uit de VOC-tijd stammend verbod op huwelijken tussen christenen (Europeanen) en niet-christenen (inlanders/moslims) pas in 1848 officieel opgeheven.

De zoektocht naar eventuele nakomelingen uit de relatie Croon-Busscher was verder vergeefs. Zelfs de overlijdensgegevens van Marie Eugénie Busscher konden niet achterhaald worden.

De Onafhankelijkheid van Indonesië bracht een moeilijker toegankelijkheid van bronnen aldaar met zich. De repatrianten echter brachten ook veel gegevens mee naar het "moederland". Zouden zich onder de repatrianten ook nakomelingen van Daniël Isaac Croon kunnen bevinden??

Bij het Centraal Bureau voor Genealogie (CBG) te 's-Gravenhage werden alle persoonskaarten opgevraagd van de naamdragers "Croon" die in Oost-Indië (het huidige Indonesië) geboren waren en in Nederland overleden.

Van de Stichting Administratie Indonesische Pensioenen (SAIP) te Heerlen werden aanvullingen ontvangen op de "Croon"-namen, voorkomende op "pensioenkaartjes" in het Nationaal Archief (NA) te Den Haag aangetroffen.

Voor de historie van Nederlands Oost-Indië bestaat grote belangstelling, vooral bij diegenen die er hun "roots" hebben. De (particuliere) Stichting Indisch Familie Archief (SIFA), gehuisvest in het gemeentearchief te 's-Gravenhage, heeft een uitgebreide verzameling personele (genealogische) gegevens, bijeengebracht door particulieren.

Vanaf 1903 tot en met 1938 werden Indische adresboeken uitgegeven, waarin Europeanen werden vermeld: naam, voorletters, beroep en woonplaats en, indien gehuwd, de naam van de echtgenote tussen haakjes. Vrouwen worden slechts als beroepsuitoefenende of als weduwe vermeld. Lagere militairen woonden in de kazerne, dus worden ook niet vermeld.

Per saldo kwamen een twintigtal personen in aanmerking voor nadere "recherche".

Een uitgebreid onderzoek naar de familierelaties van de uit bovenstaande bronnen gevonden gegevens kon uiteindelijk van geen enkele naamdrager enige relatie met Bernard Croon aantonen. Voorshands moet dan ook worden aangenomen dat Daniël Isaac Croon geen directe nakomelingen in mannelijke lijn heeft nagelaten. Het moet echter niet uitgesloten worden geacht dat zij toch nog zouden kunnen opduiken: veel Europeanen uit Oost-Indië zwierven uit naar o.a. Amerika, Australië, Zuid-Afrika en andere Engelse Koloniën. De pogingen om enkele in de USA getraceerde "Croon"-en aan Bernard te linken waren niet succesvol.

Stamhuis Croon in Houthem

Hoewel de familienaam Croon geheel uit Houthem verdwenen is, betekent dat nog niet dat de rol van het stamhuis Croon, op de hoek van de Vauwerstraat en Provinciale weg te St. Gerlach, is uitgespeeld. Met name in het Duitse grensgebied rond Aachen en Mönchen-Gladbach blijken nog vele "Croon"-en te

wonen, die hun afkomst uit Houthem bepaaldelijk niet verloochenen.

Foto's van een pelgrimstocht naar het stamhuis te Houthem, alsmede naar de graven van de overleden familieleden op de begraafplaats naast de kapel te Vroenhof, illustreren die verbondenheid (9).

Het Stadsarchief te Aken bewaart enkele

publicaties over leden van de familie Croon, o.a. een grafrede uit 1861, een gedenboek bij het 100-jarig bestaan van de koffiegroothandel Heinrich Croon Aachen, alsmede twee werken bij het 75-jarig jubileum in 1937 van de Tuchfabrik Gustav Heinrich & Julius Croon (10).

De genealogische/historische gegevens van de vooraanstaande familie Croon zijn in Duitsland al uitvoerig vastgelegd. In het Nederlandse taalgebied is er echter voor de liefhebber nog voldoende te onderzoeken, waarbij men tot onverwachte resultaten als vorenstaande kan komen.

Houthem heeft banden tot ver in het buitenland!!

Noten

1. Archief N.H.Gemeente Valkenburg, toegangsnr. 21.278, invnr 33. Daniel Keller (1747 - 06.01.1820) was gehuwd met Joanna Catharina Croon (30.01.1748 - 20.02.1832), zuster van vader Jan Adam Croon. Merkwaardig is dat de dominee de naam "Keller" als voornaam "accepteerde". De peetoom Daniël Keller blijkt in Ulm geboren te zijn en was bij zijn overlijden te Maastricht nachtwaker van beroep.
2. Zonder een dergelijk certificaat of een bewijs dat men zijn dienstplicht vervuld had kon geen burgerlijk huwelijk worden aangegaan.
3. De aangifte vermeldt 14 stuks onroerend goed of deelgerechtigheid daarin, zonder waardevermelding. Het saldo der nalatenschap wordt evenmin genoemd.
4. Chasseurs de Cleerens (1831-1840), Corps dit des "**déserteurs belges**".
5. De 'Wijnhandel' was een zogenaamde bark (700 ton), in 1834 door De Jong, Korteland in Rotterdam gebouwd voor L.F. de Bruyn. [Al in 1840 verging het schip bij Noorwegen]. De 'Wijnhandel', met als kapitein F. Versluis, vanuit Hellevoetsluis met 100 manschappen en 5 officieren vertrokken, arriveerde na 113 dagen op 22-10-1835 met hetzelfde aantal manschappen in Batavia. Het detachement werd tijdens deze reis gecommandeerd door grootmajoor Neuhaus.
6. Met dank aan de Kanselarij der Nederlandse Orden voor het desbetreffende uittreksel uit het register der Militaire Willems-Orde 4e klasse.
7. Salatiga in Midden Java gelegen op 600 meter hoogte, omgeven door het regentschap Semarang. Het ligt op de oostelijke Merapi-flank, 40 km ten zuiden van de stad Semarang en midden tussen Semarang en Surakarta.
8. Ubbo Peter Senstius (zoon van dierenarts/imker Hendrik Daniël en Samuëllina van der Kop), de nestor van de Senstius nakomelingen in Nederland kon geen informatie over Bernard Croon verschaffen.
9. E. Croon: Beiträge zur Geschichte Croon aus Houthem mit Stammfolgen von 1590 bis zur Gegenwart, een boekwerk slechts te vinden in de verenigingsbibliotheek van de Westdeutsche Gesellschaft für Familienkunde E.V., Bezirksgruppe Mönchengladbach. De auteur was zo vriendelijk mij een gedeelte in copie toe te sturen. Daniël Isaac Croon bleek hem echter onbekend.
10. Door Prof. Dr. Helmuth Croon in 1972 aan het Stadtarchiv geschonken.